

О.М. РИБАК,
к.е.н., доцент, кафедра фінансів обліку та аудиту, Національний авіаційний університет,
Н.О. ЧМІЛЬ,
студентка, Національний авіаційний університет

Якість інновацій в сучасних умовах розвитку економіки України

Авторами проаналізовано стан інноваційного розвитку підприємств в умовах сьогодення, досліджено науково-технологічну діяльність в Україні, вивчено вплив якісних характеристик інноваційних процесів на інноваційну активність.

Ключові слова: інновації, інноваційний розвиток, якість інновацій, трансформаційна економіка, інноваційна активність.

А.Н. РЫБАК,
к.э.н., доцент, кафедра финансов, учета и аудита, Национальный авиационный университет,
Н.А. ЧМИЛЬ,
студентка, Национальный авиационный университет

Качество инноваций в современных условиях развития экономики Украины

Авторами проанализировано современное состояние инновационного развития предприятий, исследована научно-технологическая деятельность в Украине, изучено влияние качественных характеристик инновационных процессов на инновационную активность.

Ключевые слова: инновации, инновационное развитие, качество инноваций, трансформационная экономика, инновационная активность.

A.N. RYBAK,
Ph.D., Associate Professor, Department of Finance Accounting and Auditing, National Aviation University,
N.O. CHMIL,
student, National Aviation University

Quality innovations in modern conditions of development of economy of Ukraine

The authors analysed the state innovation development of enterprises in the present research investigated – technological activities in Ukraine, the influence of qualitative characteristics of innovation processes in terms of their implementation.

Keywords: innovation, innovative development, quality innovation, transformation economy, innovation activity.

Постановка проблеми. Виокремлення знань як нового фактора зростання економіки спричинило актуалізацію проблеми інноваційного розвитку держави. Відтак домінуючий фактор сучасної моделі економіки, а також головний креативний ресурс забезпечення швидких темпів відтворення економічного зростання – знання, зокрема необхідність їх впровадження в процесі реалізації економічної діяльності суб'єктів господарювання. Сучасні умови когнітивної економіки спонукають українські підприємства до впровадження інновацій, а політична та економічна кризи формують жорсткі вимоги, що пов'язані з якістю інноваційних процесів. Тому питання якості інновацій в сучасних умовах розвитку економіки України є особливо актуальним.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Додільність розширеного відтворення предметів праці та інноваційного розвитку вивчали класики світової економічної думки К. Маркс та Й. Шумпетер [1, 2]. Вплив інновацій на основні показники фінансово-господарської діяльності підприємства розглядали О. Загородна, В. Серединська [3]. Особливості впливу основних чинників на фінансову стійкість підприємства в умовах фінансово-економічної кризи досліджував Г.О. Партин [4].

Метою статті є вивчення інноваційних процесів в економіці України в умовах політичної та економічної нестабільності, визначення впливу якості інновацій на їх подальший розвиток.

Виклад основного матеріалу. Орієнтація структурних трансформацій на розбудову ефективної та конкурентоспроможної економіки постіндустріального типу на пряму

пов'язана з впровадженням нових, ресурсозберігаючих технологій та переходом до сучасних методик управління капіталом. Структурна перебудова економіки України – процес формування оптимальної структури економіки, адекватної соціально орієнтованій ринковій системі постіндустріального типу та стратегічним національним інтересам країни [5].

Результати економічного аналізу здобутків України у сфері інноваційних перетворень доводять, що стан інноваційної активності, рівень впровадження інновацій, а також ступінь відтворення ринкового сегмента виготовленого інноваційного продукту залишаються недостатніми для формування необхідних економічних передумов задля реалізації інноваційного прориву в країні. Результативність трансформаційних зрушень починаючи з 2003 року залишається практично незмінною лише в частині питомої ваги сектору низьких технологій.

Тенденція до зростання економіки України протягом тривалого періоду не була зумовлена динамікою економічних процесів у сфері національного високотехнологічного виробництва, а вихідний тренд пожевлення процесів виробництва та експорту продукції сектора високих технологій мав дискретний характер. Відтак результативність відтворювального процесу структурних параметрів виробництва та експорту товарів високого ступеня технологічної обробки має в Україні значне відставання від рівня технологічно розвинених країн і поступається в межах 1,9 та 3,5 раза відповідно, а частка української індустрії в глобальній структурі ринку високих технологій не перевищує рівень 0,1%. Збільшення розміру питомої ваги групи вітчизняних високотехно-

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

логічних товарів у структурі глобального ринку виробництва та експорту до рівня 0,2% можливе за умови досягнення показником темпу зростання сектора високих технологій коридору 10–20% на рік, що в рамках періоду до 2020 року.

Розглянувши результати міжнародного порівняльного аналізу тенденцій та динаміки змін інституційної структури фінансування та виконання науково-технічних робіт, наукомісткості ВВП, рівня фінансового забезпечення роботи працівника сфери НДДКР, встановлено, що відставання України від країн ЄС за останнє десятиліття не зменшилося. Так, існуюча в Україні інституційна структура основних джерел надходження коштів у сферу НДДКР фактично не відповідає загальноєвропейській та світовій тенденціям. Більше того, негативного економічного значення вказаній невідповідності також додає і той факт, що досягнуто її було не на фоні масштабних фінансових вкладень з боку промисловості, а в умовах доволі низького рівня зацікавленості у виконанні подібного гатунку функцій з боку держави. Саме тому в абсолютному вимірі показники фінансового забезпечення розвитку сфери наукових досліджень і розробок в Україні значно поступаються відповідним аналогам у взятих для порівняння країнах ЄС. В інституційному розподілі учасників процесу виконання наукових досліджень і розробок вітчизняна економіка має абсолютну перевагу щодо питомої ваги урядового сектора і найменший показник участі сектора освіти у реалізації науково-технічних досліджень та розробок. Частка ж вітчизняної промисловості свідчить про наявність невисокого рівня зацікавленості сфери виробництва у впровадженні техніко-технологічних новацій. У випадку із наукомісткістю ВВП, показником фінансових витрат на одного наукового співробітника Україна, на відміну від країн ЄС, зберігали спільність займаних ними позицій. [5].

Аргументом на користь такого твердження стали результати порівняльного аналізу напрямів, динаміки та рівня трансформаційних зрушень у технологічній структурі України. По-перше, піддаючи предметному розгляду питання сфер зосередження інноваційної активності в економіці

України, їх якісних характеристик та ролі у відтворенні обсягу інноваційного виробництва, досліджено ситуацію з розподілом інноваційно-активних суб'єктів промисловості з-поміж когорти великих, середніх і малих підприємств. Домінуючу роль у процесах, пов'язаних із фінансуванням технологічних інновацій, виготовленням та експортом інноваційної продукції відіграють великі підприємства. Навіть рівень активності щодо здійснення інноваційної діяльності, досліджуваний по кожній з представлених груп окремо, виявився значно вищим серед представників великого капіталу. Зауважимо, що подібного гатунку розподіл не відповідає сучасній практиці реалізації інноваційних перетворень у розвинених країнах, де порівняно найбільш ефективними їх ініціаторами виступають малі підприємства.

Стосовно результативності освоєння витрат, пов'язаних із впровадженням технологічних новацій, переконливіші позиції займає Україна, адже відповідна перевага має місце в групах середніх і малих підприємств. Підсумкові показники щодо великих підприємств відображають однаковий рівень здобутого ними результату. Питома вага підприємств, що займалися інноваціями 2000–2014 років. Представлена на рис. 1.

Зазначені тенденції свідчать про незначну кількість підприємств, що займаються інноваціями. Найбільший відсоток підприємств, які працювали з інноваціями, припадає на 2012 рік, що зумовлено економічною ситуацією і сприятливою кон'юнктурою ринку фінансових ресурсів. Незначне зменшення рівня концентрації інноваційно-активних суб'єктів відбувалося в 2013–2014 роках. При цьому очевидним є зменшенню масштабу інновативності даного процесу, що полягає, перш за все, у посиленні господарюючими суб'єктами акцентів у стратегії розвитку виробництва на розробленні і впровадженні інновацій, котрі за основними техніко-економічними характеристиками не є принципово новими для внутрішнього і зовнішнього ринків (зростання виробництва інноваційної продукції значною мірою досяглось шляхом збільшення частки удосконаленої продукції за

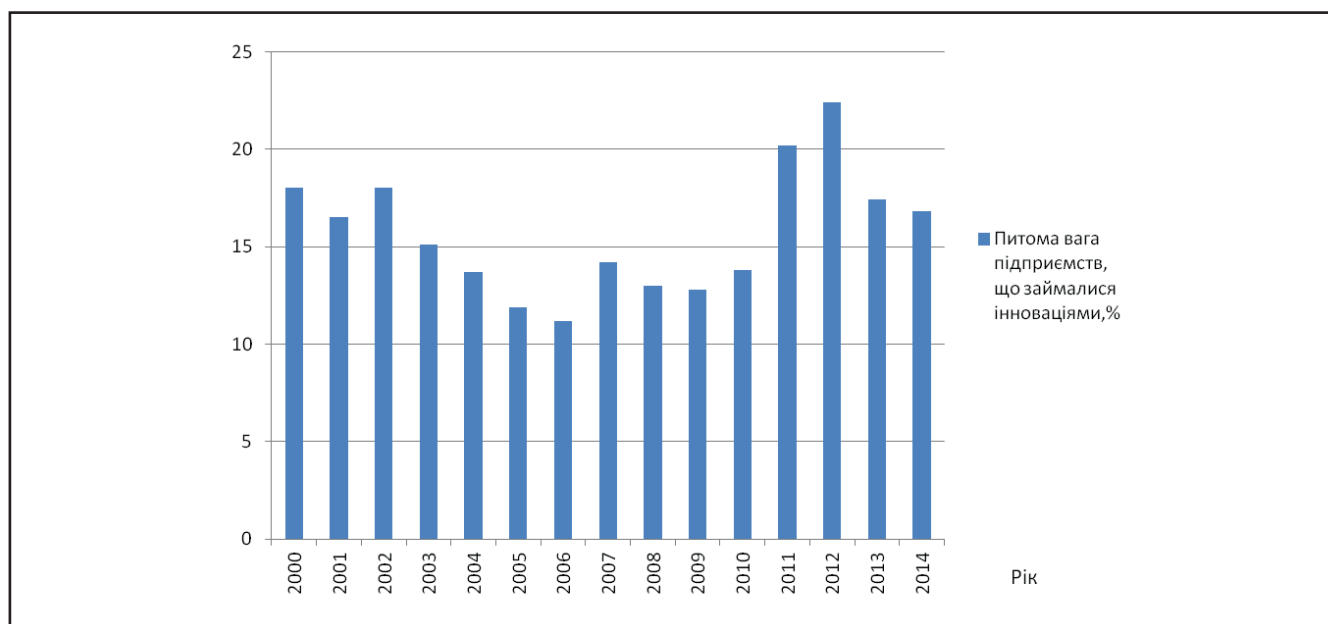

Рисунок 1. Питома вага підприємств, що займалися інноваціями в 2000–2014 роках [6]

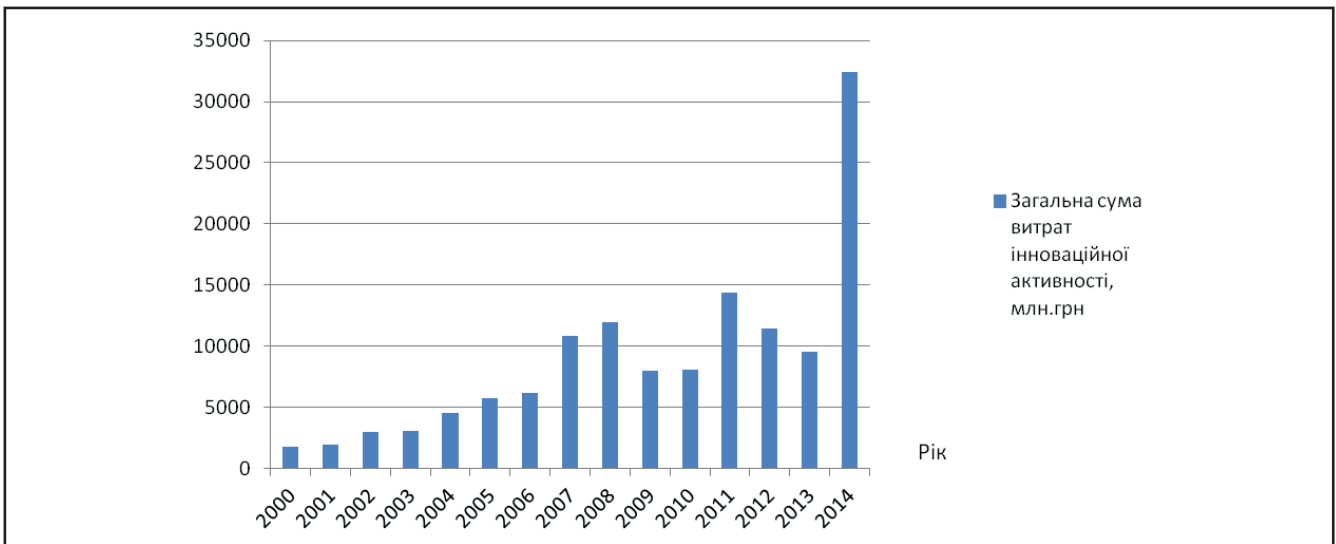

Рисунок 2. Витрати інноваційної активності протягом 2000–2014 років [6]

рахунок скорочення питомої ваги продукції, що зазнала суттєвих змін]. Головною передумовою подібного розвитку подій слугувало розбалансування системи основних напрямів здійснення підприємствами інноваційної діяльності, що обумовило створення ситуації, в якій панівного стану набули процеси часткового оновлення основних засобів, реалізації організаційних інновацій, розроблення стратегії маркетингових та рекламних кампаній. Натомість придбання нових технологій, як один з дієвих важелів активного провадження інноваційної реструктуризації виробничого процесу, у структурі витрат великих підприємств охоплювало найменшу частку в структурі інноваційних видатків. За даними Державного комітету статистики, протягом 2000–2014 років відбувається постійне зростання витрат інноваційної активності (рис. 2).

Найбільша частина витрат інноваційної активності підприємства відбулося в 2014 році. Що можна пояснити акцентом підприємств на ресурсозберігаючі технології та переходом до умов жорсткої економії.

Аналізуючи інноваційні процеси в Україні, варто зазначити, що такі перетворення мають цілу низку проблем. Серед них основними є проблеми законодавчого регулювання, оподаткування, інформаційного забезпечення, пряме ототожнення високих технологій із законодавчо затвердженими стратегічними пріоритетами інноваційної діяльності; обмежене, з позиції економічних індикаторів, уявлення про очікувані результати реалізації наукомістких технологій та ін. На фоні вищезазначеної, традиційної проблематики, проблема нестабільності ринків товарів і послуг на фоні падіння платоспроможності населення ставить перед інвестором питання економічної ефективності та якості інновацій.

Як показує досвід, корисний ефект нововведення як у виробництві, так і в експлуатації не завжди можна оцінити з допомогою вартісних показників. Тому слід застосовувати не тільки традиційні показники оцінки інновацій, а також акцентувати увагу на їх якості. Поняття якості використовується як сукупність властивостей і характеристик здатних відповідати певним обумовленим або передбаченим потребам. При цьому слід враховувати якість: нової ідеї, її реалізації та впровадження, кінцевого продукту, маркетингової стратегії та ін.

Якість інновацій залежить від стану і техніко-організаційного рівня виробничого середовища. З іншого боку, саме ринок виступає вирішальним арбітром відбору інновацій. Контроль інноваційних процесів необхідно здійснювати також на рівні суб'єкта економічної діяльності. Так, основною проблемою впровадження інновацій на рівні підприємства, залишається погіршення основних показників операційної діяльності в короткостроковому періоді. Інтенсивні інноваційні процеси порушують стабільність, збільшують невизначеність та підвищують ризик діяльності. Інновації стримують оборотний капітал, зменшують обсяги операційної діяльності та призводять до оптимізації кількості персоналу, додаткових витрат на його навчання й масових звільнень.

При впровадженні принципово нових технологічних рішень може виникнути збитковість виробничої діяльності не тільки в короткостроковому, але і в довгостроковому періоді, що пов'язано з неготовністю ринку платити за нововведення, коли витрати не приведені до відповідності з реальним рівнем цін. Проблемою може стати також відсутність потенційного попиту, досвіду впровадження інновацій та не прогнозована поведінка конкурентів.

Висновки

За результатами проведених досліджень визначено, що сучасні умови функціонування суб'єктів господарювання в умовах економіки знань потребують постійного здійснення інноваційних процесів.

Впровадження нововведень є залежним від ендогенних та екзогенних факторів. Для його успішного здійснення необхідна адаптивність, гнучкість, орієнтація на умови ринку та кінцевого споживача при належному рівні економічної ефективності та якості інновацій. Оцінка інновацій на кількісному рівні не дає можливості в повній мірі передбачити реакції ринку на кінцевий продукт та його економічну доцільність. Комплексний аналіз якісних та кількісних характеристик майбутніх нововведень, інноваційного процесу та отриманого товару надасть можливість уникнути втрат фінансової стабільності в довгостроковому періоді, надасть можли-

вість визначити та оцінити цілу низку специфічних ризиків, пов'язаних з інвестиційною діяльністю.

Список використаних джерел

1. Маркс К. Капитал: Критика политической экономии. Т. 1. Кн. 1. Процесс производства капитала. – М.: Политиздат, 1988. – 891 с.
2. Шумпетер Й. Теория экономического развития / Й. Шумпетер. – М.: Прогресс, 1982. – С. 169.
3. Загородна О., Серединська В. Діагностика фінансового стану і стійкості функціонування підприємств [Текст] / О. Загородна, В. Серединська // Вісник ТНЕУ. – 2010. – №3. – С. 20–24.

4. Партин Г.О. Особливості впливу основних чинників на фінансову стійкість підприємства в умовах фінансово-економічної кризи // Зб. науково-технічних праць Національного лісотехнічного університету України. – 2010. – №10. – С. 276–279.

5. Одотюк І.В. Науковість виробництва і структурні трансформації в промисловості: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.03 Електрон. ресурс. – [Режим доступу: <http://library.univer.kharkov.ua/OpacUnicode/index.php?url=/notices/index/IdNotice:625166/Source:default>]

6. Державний комітет статистики України – [Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>]

Л.В. ЗАВЕРЮХА,

аспірант, Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана

Концептуальні положення управління інвестиційним проектом

У статті викладені концептуальні положення управління інвестиційним проектом. Наведені варіанти схем управління проектом, структура управління інвестиційним проектом, основні принципи побудови структури управління та розглянута проблема управління інвестиціями.

Ключові слова: проект, концепція, управління, інвестиційний проект, комплексність, системність, принцип.

Л.В. ЗАВЕРЮХА,

аспірант, Киевский национальный экономический университет им. Вадима Гетьмана

Концептуальные положения управления инвестиционным проектом

В статье изложены концептуальные положения управления инвестиционным проектом. Приведены варианты схем управления проектом, структура управления инвестиционным проектом, основные принципы построения структуры управления и рассмотрена проблема управления инвестициями.

Ключевые слова: проект, концепция, управление, инвестиционный проект, комплексность, системность, принцип.

L.V. ZAVERYUKHA,

graduate student, Kyiv National Economic University named after Vadim Hetman

Conceptual positions management of the investment project

This article clarifies the conceptual program management of investment projects. These variants of project management governance structure investment project, the basic principles of the management structure and the problem of investment management.

Keywords: project, conception, management, investment project, complexity, consistency, principle.

Постановка проблеми. Концепція управління проектом може розглядатися у різних аспектах. Найпоширенішими підходами є: функціональний, динамічний, предметний, процесний.

Функціональний підхід є найбільш універсальним, передбачає розгляд основних функцій управлінської діяльності: аналіз, планування, організація, контроль.

Динамічний підхід дає змогу визначити конкретний зміст функцій на кожному етапі здійснення проекту; передбачає розгляд у часі всіх процесів, пов'язаних з основною діяльністю з виконання проекту. Цей процес пов'язаний з логікою розвитку робіт і визначає так зване спеціальне управління реалізацією проекту, яке охоплює аналіз проблеми, розроблення концепції проекту, базове та детальне проектування, будівельно-монтажні та пусконаладжувальні роботи, експлуатацію та демонтаж.

Предметний підхід визначає об'єкти проекту, на які спрямоване управління.

Крім названих аспектів в управлінні проектами з метою декомпозиції функцій використовують такий аспект, як рівень діяльності. Відрізняють два види такого поділу: організаційний рівень і масштаби діяльності з управління.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Сучасна концепція управління проектами полягає в ідеї створення орга-

нізацій, розвитку, зміні діяльності, а іноді й сама діяльність яких може бути подана як сукупність різних проектів, що забезпечують досягнення саме в сукупності стратегічних цілей організації. Такі організації стають більш конкурентоспроможними по відношенню до вертикально інтегрованих підприємств з їхньою функціональною організацією діяльності. Ця концепція є однією з головних у системі управління об'єктом, це так званий офіс управління проектами, який координує роботу підрозділів, відповідальних за забезпечення проектів критичними ресурсами, керуючись при цьому корпоративною стратегією і політикою. Офіс управління проектами бере участь у відборі проектів, допомагає у виставленні пріоритетів у портфелях проектів.

Теорія управління організаційними системами на сьогодні інтенсивно розвивається, результати досліджень в якій знаходять урізноманітнене застосування на практиці. Результати досліджень відображені в роботах вчених В. Буркова, Д. Новикова, В. Кондратьєва, І. Буркової та інших.

Одним із напрямів досліджень теорії управління організаційними системами є розроблення моделей управління проектами. Дослідженнями в цій галузі займалися вчені В. Бурков, В. Балашов, Д. Васильєв, Д. Новиков, А. Цветков, В. Воропаєв, О. Колосова, Є. Коновальчук, А. Лисаков та інші.